

VS hebben groot gelijk met PRISM

We ontploffen zowat met z'n allen als we horen dat Amerikaanse inlichtingendiensten onze mails lezen. Maar die verontwaardiging is belachelijk. We willen immers bekeken worden.

opinie

door **Marc Schuilenburg**
illustratie **Censuur**

Sinds bekend is dat de Amerikaanse veiligheidsdienst ons bespioneert, volgen de onthullingen elkaar in een rap tempo op. Zo houden niet alleen de Verenigde Staten ons internet- en telefoonverkeer in de gaten, ook Frankrijk, Duitsland en Nederland kijken permanent mee over onze schouders. Diep verscholen in de kelders van Parijs en Frankfurt staan enorme servers waarop aanzienlijke hoeveelheden worden opgeslagen van ons persoonlijke dataverkeer om veiligheidsrisico's te kunnen detecteren. Ook de AIVD en MIVD maken gebruik van het omstreden aftapprogramma PRISM om te speuren in het mail- en chatverkeer van burgers. De klokkenluider die het nieuws naar buiten bracht, de oud-CIA-medewerker Edward Snowden, bevindt zich in een transitruimte op de luchthaven in Moskou en hoopt asiel te krijgen.

De boze reacties op het nieuws van Snowden kwamen snel los. Burgerorganisaties beschuldigen de Amerikanen ervan onze privacy te verkwanselen en roepen de Amerikaanse president Obama op het programma te staken. Internetfora als Geenstijl waarschuwen voor een revival van het absolutisme. Inlichtingendiensten als de Britse GCHQ worden aangeklaagd om het gebruik van informatie uit PRISM te stoppen. Minister Plasterk spreekt van een schending van grondrechten en een Kamermeerderheid heeft de regering opgedragen onderzoek te doen naar de Nederlandse betrokkenheid bij het PRISM-schandaal. Het valt niet mee om serieus te blijven als je deze verontwaardiging leest. Voor wie het nieuws de afgelopen jaren een beetje heeft gevolgd, kunnen de controleactiviteiten door de regeringen nauwelijks een verrassing zijn geweest. Je moet in een grot in Afghanistan hebben gewoond te denken dat dit allemaal niet gebeurt.

Neem Echelon, de voorloper van PRISM, dat ruim tien jaar geleden wereldwijd in het nieuws kwam toen bekend werd dat de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Australië gezamenlijk alle vormen van communicatie af luisterden. „De vraag is niet of Echelon bestaat, maar hoe het gebruikt wordt”, sprak de Portugese minister Fernando Gomes in het Europees Parlement. Deed Nederland Echelon aanvankelijk af als science fic-

“De Amerikanen hebben gezegd niet te stoppen met PRISM. Waarom zouden ze?”

tion, de laatste twee decennia heeft de regering tal van vergelijkbare veiligheidsmaatregelen genomen om onze veiligheid te vergroten. Onder de *common sense*-gedachte van 'voorkomen is beter dan genezen', is Nederland inmiddels Europees kampioen telefoon aftappen, staan interventieteams on-aangekondigd op je stoep om je hele hebben en houden door te nemen, worden verkeersgegevens van mobiele gesprekken bewaard voor minimaal een halfjaar, is een landelijk dekkend scan-netwerk ingevoerd voor kentekens van auto's en houden meer dan 200.000 bewakingscamera's in de openbare ruimte ons *live* in de gaten. Los van het feit dat met deze maatregelen de instrumentele functie van veiligheid dominant is geworden over het beschermen van burgerrechten, is de cruciale vraag waarom het niemand ooit heeft gestoord dat ze zijn ingevoerd. Nooit is er enige kritische tegenspraak of serieus verzet geweest tegen de besluitvorming ervan. Sterker nog: niemand lijkt er wakker van te liggen dat onze zichtbaarheid de afgelopen decennia enorm is vergroot.

Tekenend voor onze houding tegenover deze maatregelen is het standaardargument: ik heb toch niets te verbergen? De boodschap van de burger is duidelijk. We vinden het prima als anderen naar ons kijken. Het ultieme bewijs hiervan levert het Facebook. Niets aan populariteit ingeboet terwijl iedereen weet dat zijn persoonlijke gegevens worden verkocht voor reclame- en marketingdoeleinden. Een verwijzing naar de Franse psychoanalyticus Jacques Lacan lijkt bij dit alles op haar plaats: 'Nooit verzaken aan je verlangen' zichtbaar te zijn voor anderen. Zichtbaarheid betekent namelijk dat je aan het leven deelneemt. Ik

ben zichtbaar, dus ik besta. Dat is de grondregel van ons leven. Met dit inzicht kun je het argument van schending van privacy door het PRISM-project weerleggen. De tegenstelling tussen PRISM en privacy is een valse. Het onthullende van PRISM is niet dat we worden bekeken, maar dat we graag willen worden bekeken. De Amerikanen hebben al gezegd niet te stoppen met PRISM. Waarom zouden ze ook? Zoals het goede overheden betaamt, vervullen ze onze diepe behoefte aan zichtbaarheid.

 reageren?
opinie@depersdienst.nl

Marc Schuilenburg doceert aan de afdeling Strafrecht en Criminologie van de Vrije Universiteit in Amsterdam.